

Protokół analizy wyników ankiety poziomu satysfakcji osób kończących studia na kierunku PEDAGOGIKA w roku akademickim 2014/2015

Stawiając pytanie o jakość kształcenia na kierunku pedagogika do analizy wybrano część pytań i odpowiedzi z dwóch ankiet: Ankieta poziomu satysfakcji osób kończących studia I stopnia na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach oraz Ankiety poziomu satysfakcji osób kończących studia II stopnia na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. **Analizie poddano 39 ankiet:** 22 ankiety- wszystkie, które absolwenci kierunku pedagogiki studiów pierwszego stopnia wypełnili w roku akademickim 2014/2015 (edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne 7; pedagogika opiekuńczo-wychowawcza 6; pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną 4; pedagogika rewalidacyjna 5) oraz 17 ankiet absolwentów studiów drugiego stopnia (edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne 9; pedagogika opiekuńczo-wychowawcza 2; pedagogia rewalidacyjna 3; pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną 3).

Komisja otrzymała pakiet tabeli krzyżowych prezentujących wszystkie odpowiedzi na postawione pytania w obydwu ankietach. Na podstawie danych zebranych w tabelach krzyżowych podjęto próbę odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy studia pierwszego stopnia na specjalności pedagogika spełniły oczekiwania osobiste i zawodowe absolwentów?
2. Jak absolwenci oceniają ofertę programową, organizację zajęć, ich treść oraz sposób prowadzenia zajęć?
3. Czy absolwenci spostrzegają swoje kwalifikacje jako wystarczające na rynku pracy?
4. Jakie mocne i słabe strony studiowania pedagogiki rozpoznają?
5. Jakie zmiany postulują na studiowanym kierunku?

Raport składa się z dwóch części pierwsza prezentuje jakościową i ilościową analizę ankiet, druga to wnioski z badań i postulaty.

Część I. Ocena jakości kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia-pedagogika, wszystkie specjalności.

Trudno na podstawie tak małej grupy badawczej określić jednoznacznie jak absolwenci oceniają jakość studiowania na kierunku pedagogik. To co odczytano z dostępnych danych to, że badani absolwenci studiów 1-go stopnia są raczej zadowoleni z wyboru kierunku studiów, a pedagogika w większości spełniła ich oczekiwania. Ponad 30%

badanych nie wybrałoby tego kierunku ponownie, a prawie 30% twierdzi, że studia nie odpowiadają ich oczekiwaniom (Tabela 1).

Tabela1. Ocena jakości kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia-pedagogika, wszystkie specjalności

	Przebieg studiów odpowiadał moim oczekiwaniom		Wybór kierunku oceniam jako właściwy		Wybrałbym/ wybrałabym ten kierunek ponownie		Polecilbym/ polecilabym kierunek innym	
	I stopień	II stopień	I stopień	II stopień	I stopień	II stopień	I stopień	II stopień
trudno powiedzieć	-	-	-	2	3	1	2	2
				11,8%	13,6%	5,9%	9,1%	11,8%
zdecydowanie się nie zgadzam	4	5	1	2	2	3	3	3
	18,2%	29,4%	5%	11,8%	9,1%	17,6%	14%	17,6%
raczej się nie zgadzam	2	4	1	2	5	6	2	4
	9,1%	23,5%	4,5%	11,8%	22,7%	35,3%	9,1%	23,5%
raczej się zgadzam	13	7	10	4	4	3	9	5
	59,1%	41,2%	45,5%	23,5%	18,2%	17,6%	40,1%	29,4%
zdecydowanie się zgadzam	3	1	10	7	8	4	6	3
	6,6%	5,9%	22,0%	41,2%	17,0%	23,5%	13,2%	17,6%
Razem	22	17	22	17	22	17	22	17
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet absolwentów

Odnosząc się do zebranych danych w tabeli 1 można zaobserwować, iż opinie absolwentów studiów 2-giego stopnia są bardziej rozproszone. Ponad połowa z nich nie jest usatysfakcjonowana ze studiów i nie wybrałoby tego kierunku ponownie. Natomiast około 2/3 absolwentów studiów 1-go stopnia ocenia przebieg studiów jako zgodny z oczekiwaniami, a wybór kierunku jako właściwy.

Opinie absolwentów w zakresie treści, przedmiotów i ich układu, praktyk oraz kadry dydaktycznej:

- a) poziom wiedzy i koncepcji teoretycznych fundamentalny dla studiowanej dziedziny określony jako satysfakcjonujący zarówno dla absolwentów studiów 1-go jak i 2-go stopnia. Rozbieżności pojawiają się w odniesieniu do wiedzy specjalistycznej. Tu absolwenci 1-go stopnia są zadowoleni z poziomu wiedzy, natomiast po skończonych studiach 2-go stopnia ponad połowa absolwentów (53% osób) twierdzi, iż nie zdobyło wiedzy specjalistycznej. Jeszcze więcej osób (65%) uważa, że studia nie wpłynęły na umiejętność stosowania posiadanej wiedzy w praktyce w sytuacjach zawodowych.
- b) Atrakcyjność przedmiotów do wyboru i ich treści rozkładała się w ocenie studentów 1-go stopnia równomiernie na skali od 1 do 5, co pokazuje raczej zróżnicowane oczekiwania i oceny samych przedmiotów. Zdecydowanie niżej atrakcyjność tych przedmiotów oszacowano na studiach 2-go stopnia- prawie połowa respondentów oceniła propozycje na poziomie 1 oraz 2.
- c) W opinii absolwentów studia 1-go stopnia raczej pozytywnie „wpłynęły” na umiejętności współpracy w przedsięwzięciach naukowych i zawodowych oraz na umiejętności komunikacji. Jeśli chodzi o umiejętność uczenia się i pozyskiwania wiedzy zdania były podzielone: 59% nie dostrzegło poprawy umiejętności uczenia się, pozostałe 41% oceniło rolę studiów w tym względzie jako pozytywną. Absolwenci studiów 2-go stopnia mniej jednoznacznie ocenili umiejętności współpracy. Zdania były podzielone, również jeśli chodzi o umiejętności uczenia się i pozyskiwania wiedzy.
- d) Niestety studenci uważają, że studia nie przygotowały ich do pracy zawodowej: to opinia aż 3/5 absolwentów 1-go i 3/4 2-giego stopnia.
- e) Zdecydowanie krytycznie oceniono proporcje między liczbą przedmiotów o charakterze ogólnym do liczby przedmiotów specjalistycznych i praktycznych- 85,7% studentów 1-go i 81% 2-go stopnia, którzy mieli zdanie na ten temat, podkreśliło nieproporcjonalność podziału: zbyt wiele przedmiotów ogólnych, a zbyt mało praktycznych
- f) Według 86, 4% absolwentów studiów 1-go stopnia oraz 94% 2-go stopnia te same treści kształcenia powtarzały się na różnych przedmiotach.
- g) Studenci obydwu stopni twierdzą, że wybór zarówno promotorów jak i przedmiotów fakultatywnych jest pozorny- wynika z planu zajęć, a uruchamiane są tylko bardziej liczne grupy.

- h) Absolwenci docenili przygotowanie merytoryczne kadry dydaktycznej oraz ogólną atmosferę panującą na wydziale.
- i) Praktyki studenckie oceniono pozytywnie pod względem ich formy, zasad organizacji i częstotliwości.
- j) Niematerialne wsparcie, jakie udzielane jest studentom UŚ (np. możliwość skorzystania z pomocy opiekuna roku/grupy, psychologa, etc.) absolwenci 1-go stopnia ocenili raczej dobrze, a oceny po studiach 2-go stopnia są zróżnicowane. Znaczna część studentów obydwu stopni nie ma zdania na ten temat.
- k) Nisko oceniono możliwość wyrażania opinii i wpływania na zmiany w programie kształcenia (odpowiednio dla 1-go i 2-giego stopnia 59% i 53% studentów twierdzi, że nie miało żadnego wpływu, a 22% i 12%- w stopniu minimalnym). Nieznacznie wyżej studenci ocenili możliwość wyrażania opinii i wpływania na treści realizowane w ramach zajęć oraz wyrażania opinii i wpływania na wymagania prowadzących.
- l) Dostępność informacji na zajęciach, programów kształcenia oraz sylabusów jest zadawalająca. Bardziej zróżnicowane opinie są na temat harmonogramów zajęć- dla znaczącej części studentów organizacja zajęć jest zła.

Z powyższych danych można wywnioskować, iż absolwenci oceniają raczej wysoko poziom wiedzy teoretycznej, którą zdobywali, pracę kadry dydaktycznej, organizację praktyk, ale krytycznie ustosunkowują się wobec nadmiaru treści i przedmiotów ogólnych, także treści powtarzających się na obydwu poziomach studiów.

Absolwentów poproszono o wskazanie mocnych stron studiowania na wydziale UŚ.
Odpowiedzi zebrano w tabeli 2.

Tabela 2. Mocne strony studiowania na Wydziale Pedagogiki i Psychologii w opinii absolwentów

Atuty studiowania pedagogiki na UŚ	Studia 1-go stopnia	Studia 2-go stopnia
bliskość miejsca zamieszkania	2	4
atmosfera studiowania	2	-
ciekawa oferta zajęć	1	3
ciekawe fakultety	-	1
ciekawa i wartościowa praca po studiach	-	2
dobra organizacja	1	-
doświadczona, profesjonalna kadra	3	12
w większości przychylni wykładowcy	1	-
rzetelność	1	-
najlepsza uczelnia na śląsku	1	-
uczelnia publiczna	1	-
niektórzy wykładowcy są praktykami	1	-
uczą doktoranci- osoby młode i świeżo	1	-
szeroka oferta edukacyjna	1	-
praca pań w dziekanacie	-	2
brak atutów	1	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet absolwentów

Studenci studiów 2-giego stopnia szczególnie docenili kadre dydaktyczną, natomiast absolwenci studiów 1-go stopnia byli bardziej rozproszeni w opiniach na temat atutów studiowania na PiPs.

Obok mocnych stron studiowania studenci wskazywali mankamenty studiowania pedagogiki na wydziale PiPs. Zebrano je w kategorii z podziałem na studia 1-go i 2-go stopnia (Tabela 3).

Tabela 3. Słabe strony studiowania na Wydziale Pedagogiki i Psychologii w opinii absolwentów

Mankamenty studiowania na PiPs	Studia 1-go stopnia	Studia 2-go stopnia
nieciekawy program studiowania, wszystkie zajęcia „takie same”	2	2
powtarzające się treści kształcenia	5	4
„niepotrzebne przedmioty”, niezwiązane z kierunkiem	4	4
powtarzające się przedmioty w różnicach programowych	-	1
„nielogiczna” siatka zajęć	1	-
mała liczba zajęć praktycznych i praktyk	2	2
dostępność wykładowców na dyżurach	-	2
niekompetencja niektórych wykładowców	4	9
stosunek wykładowców do studentów	4	7
zła organizacja, brak przepływu informacji lub dezinformacja	3	6
godziny pracy dziekanatu	-	3
słaba promocja mobilności studentów	1	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet absolwentów

Respondenci dostrzegali mankamenty w zakresie organizacyjnym, ale także dydaktycznym.

Absolwentów zapytano również o propozycje zmian, niezwykle cenne źródło informacji dla komisji jakości: **Jakie zmiany wprowadził(a)by Pani/Pan na kierunku, który Pani/Pan obecnie kończy?**

Zebrane dane przeanalizowano pod względem jakościowym oraz ilościowym. Na tej podstawie wyodrębniono najczęściej postulowane zmiany. To jest w **zakresie organizacyjno-formalnym, treściach kształcenia oraz formach prowadzenia zajęć**. Jeśli chodzi o studia pierwszego stopnia i zakres organizacyjno-formalny uwagi dotyczą poprawy systemu przepływu informacji ważnych dla studentów np. o nieobecności wykładowców, warsztatach, szkoleniach, ofertach pracy, działalności kół naukowych. Szczególnie silnie akcentowano potrzebę zwiększenia liczby zajęć praktycznych w różnych formułach: praktyk, zajęć terenowych, zajęć z pedagogami praktykami, a także przedmiotów metodycznych.

Ankietowani podkreślali „nieadekwatność” przedmiotów teoretycznych wobec potrzeb rozwijania konkretnych kompetencji zawodowych np. terapeutycznych, rewalidacyjnych. Kilkukrotnie podkreślali, iż studia nie dają szerokich/pełnych kwalifikacji pedagogicznych do pracy opiekuńczo-wychowawczej w różnych formach i instytucjach. Dwukrotnie podkreślano ten mankament w odniesieniu do specjalności pedagogika opiekuńczo-wychowawcza. Absolwenci zwracali uwagę, iż specjalizacja ta powinna przygotowywać do pracy w wielu, różnorodnych placówkach opiekuńczych, edukacyjnych dla osób w różnym wieku, a nie tylko dorosłych. Ponadto wskazywano, iż po pedagogice opiekuńczo-wychowawczej absolwenci nie posiadają kwalifikacji wychowawcy kolonijnego.

Ankietowani być zdania, iż potrzebne jest wprowadzenie przedmiotów rozwijających kompetencje miękkie i praktyczne (negocjacje, rozmowy z rodzicami, rozwiązywanie sytuacji trudnych), a także zmiana treści kształcenia w ramach poszczególnych przedmiotów: poznawanie różnorodnych, konkretnych metod pracy np. w zakresie terapii, rewalidacji czy pracy z osobami starszymi. Wskazywano również na brak możliwości faktycznego wyboru przedmiotów fakultatywnych. Pobieżne traktowanie treści znaczących z punktu widzenia praktyki, a eksponowanie treści teoretycznych. Co 3 ankietowany postulował zmianę formy pracy na zajęciach m.in. rezygnację z prezentacji przygotowywanych przez studentów, zmianę ćwiczeń na konwersatoria, warsztaty, a także konieczność prowadzenia zajęć przez pedagogów-praktyków.

Część odpowiedzi była rozbudowana i dotyczyła wszystkich kategorii postulowanych zmian. Przykładowo:

„Po skończonych studiach na tym kierunku czuję brak umiejętności, nieporadność, brak wiedzy, która dalece dobiega od tego czego wymaga ode mnie pracodawca. Kolejny przedmiot teoretyczny o wzniosłych treściach, które nijak nie pasują do profilu zawodowego, np.(nazwy przedmiotów zostały usunięte w niniejszym raporcie). Pochłaniają one jedynie czas wykładowców i studentów. Zaś zwiększyłabym liczbę godzin przedmiotu pomoc psychologiczna w pracy opiekuńczej i wychowawczej oraz wiele przedmiotów związanych z psychologią i metodami pracy z dziećmi. Wprowadziłabym przedmiot z zakresu rozwiązywania problemów, negocjacji i rozmów trudnych z uczniami oraz osobami starszymi”.

Bardzo podobne zmiany postulowali studenci 2-go stopnia. Najwięcej uwag mieli do treści kształcenia. W tym zakresie oczekiwaliby więcej zajęć praktycznych i specjalistycznych związanych ze studiowanym kierunkiem. Podkreślali, iż powtarzające się treści na studiach 2-giego stopnia powinno się zastąpić zajęciami kształtującymi postawy,

umiejętności oraz pogłębiającymi wiedzę a „nie powielające treści ze studiów licencjackich”. Wskazywano na konieczność wprowadzenia egzaminów wstępnych, które „pozwoła na wyłonienie (najlepszych) przyszłych nauczycieli”. Zmiany postulowane dotyczyły również kwestii organizacyjnych: nie przydzielanie fakultetów na ostatnim semestrze studiów, kiedy finalizowana jest praca magisterska, wydłużenia przerw pomiędzy zajęciami.

Zajęcia poruszające problemy studiowanej specjalności, zajęcia praktyczne, związane z praktyką pedagogiczną, a także praktyki to najczęściej postulowane zmiany przez wszystkich absolwentów studiów drugiego stopnia. Bardzo często podkreślano, iż od studiów magisterskich oczekiwano pogłębienia wiedzy uzyskanej na studiach licencjackich, a nie jej powielania. Podobnie często respondenci wskazywali na konieczność zmiany stosunku wykładowców do studentów, prowadzonych zajęć, a także formy samych zajęć:

„zmieniłabym podejście pracowników do studenta - spóźnianie się, brak jasnych kryteriów oceniania, brak adekwatnych metod nauczania. Pracownicy automatycznie prowadzą zajęcia, przekazują studentom sylabusy z lat poprzednich a zajęcia odbywają się na zasadzie - prowadzący cały semestr słucha i nic nie robi, natomiast studenci przygotowują całą formułę zajęć. Muszą one być atrakcyjne dla prowadzącego - gdy się nudzi, ocena spada w dół. Wykładowcy nie potrafią merytorycznie ocenić studentów. Spóźniają się na zajęcia i odwołują je bez podania powodu”.(zachowana pisownia oryginalna)

Podsumowując proponowane zmiany mieszczą się w kategoriach:

1. zmiany organizacyjno-formalne- przerwy, praca dziekanatów, dostosowanie do potrzeb osób pracujących i wychowujących dzieci,
2. zmiany w treściach kształcenia-przedmioty „praktyczne” takie jak metodyki, praktyki, fakultety, przedmioty związane ze specjalnością a nie dominujące ogólnopedagogiczne,
3. zmiany w sposobie prowadzenia zajęć- formy zajęć, stosunek wykładowców do studentów i ich postawy wobec prowadzonych przedmiotów.

Podsumowanie i wnioski

Jakiegokolwiek uogólniające wnioski z badań są trudne do wyciągnięcia z powodu niskiej zwrotności ankiet, znaczącymi wskazówkami dla dalszej pracy nad poprawą jakości kształcenia na kierunku pedagogika wydają się być propozycje absolwentów: uwzględnienie aspektów praktycznych przygotowania do wykonywania zawodu, zdecydowane zwrócenie uwagi na przedmioty metodyczne oraz praktyki realizowane w terenie, aby zrównoważyć ofertę przedmiotów teoretycznych.

W ankietach jako mocną stroną studiowania na kierunku pedagogika najczęściej wskazywano dobrze wykfalifikowaną i kompetentną kadre. Raczej jako wysokie oceniano przygotowanie merytoryczne, stosunek do studentów, przejrzystość kryteriów oceny oraz dostępność wykładowców. Z drugiej strony zwracano uwagę na zbyt mało uwagi poświęcanej na kształcenie kompetencji i umiejętności, innowacyjność realizowanych tematów.

Część 2. Wnioski z analizy ankiet wypełnianych przez studentów pierwszego i drugiego stopnia

1. Wnioski z wyników samooceny uzyskanych kompetencji

Absolwenci wskazują na raczej wysoki poziom i zakres wiedzy podstawowej oraz kompetencji społecznych, który zdobywają w trakcie studiów, natomiast jako przeciętne określają nabyte umiejętności praktyczne. Niestety bardzo nisko oceniają poziom przygotowania do wykonywania zawodu. Na tej podstawie można wysnuć wniosek o konieczności rewizji treści i form kształcenia, a także analizy sylabusów, tak aby zwiększyć udział wiedzy specjalistycznej i umiejętności praktycznych kształconych na kierunku.

2. Wnioski dotyczące programów kształcenia

Uwzględnienie aspektów praktycznych przygotowania do wykonywania zawodu. Zdecydowane zwrócenie uwagi na przedmioty metodyczne oraz praktyki realizowane w terenie, aby zrównoważyć ofertę przedmiotów teoretycznych. Zwiększenie oferty przedmiotów fakultatywnych oferowanych w autorskich programach wykładowców, a także zachęcanie wykładowców do innowacji w zakresie programów kształcenia oraz umożliwienie ich realizacji.

3. Wnioski dotyczące zasobów wsparcia i warunków studiowania

Najważniejsze wskazania mogą dotyczyć: usprawnienia pracy dziekanatu, zwiększenie dostępności pracowników, naprawy windy, wydłużenie przerw pomiędzy zajęciami. Poprawa przepływu informacji jeśli chodzi o obecność wykładowców zmiany w planie, czy odwołane zajęcia. **Pojawiła się również propozycja integracji społeczności uniwersyteckiej.**

4. Wnioski dotyczące kadry dydaktycznej

Mimo dosyć wysokiej oceny merytorycznego przygotowania nauczycieli akademickich absolwenci oczekują większej innowacyjności i współpracy ze strony wykładowców. Zgodnie z postulatami studentów zapewnienie możliwości kontaktu z pedagogami-praktykami, zmiana formuły zajęć opierających się na prezentacjach przygotowywanych przez studentów. Zapewnienie większej dostępności nauczycieli na dyżurach.

Raport przygotowała
dr Irena Przybylska